

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ НИЗЬКОІНТЕНСИВНОГО ІЧ-ВИПРОМІНЮВАННЯ НА ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ МОЛОКА

В.М.Багмут, здобувач вищої освіти ступеня «Магістр» інженерно-технологічного факультету

Т.Г.Лапенко, к.т.н., доцент, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності, науковий керівник

Полтавська державна аграрна академія

Зміна сухого знежиреного молочного залишку (СЗМЗ). Поживна цінність молока визначається вмістом сухих речовин, від яких залежить і вихід молочних продуктів.

Проведений регресійний аналіз отриманих експериментальних даних дозволив вивести рівняння квадратичної регресії (1), що описує залежність показників якості молока від експозиції (x_1) і тривалості зберігання (x_2):

$$Y = 8,4879 + 0,0066x_1 + 0,0434x_2 - 0,0001x_1^2 + 7,2793E-5 x_1x_2 - 0,0012x_2^2, \quad (1)$$

де Y – сухий знежирений молочний залишок (СЗМЗ), %;

x_1 – час обробки молока низькоінтенсивним ІЧ-випромінюванням, с;

x_2 – час зберігання молока, год.

Аналіз функції (1) показав, що низькоінтенсивна ІЧ-обробка тривалістю $x_1 = 0-64$ с сприяє збільшенню вмісту СЗМЗ при тривалості зберігання від 0 до 24 год. Оптимальним часом обробки молока низькоінтенсивним ІЧ-випромінюванням одиничної проби є $x_1 = 10$ с.

На рисунку 1 наведений графік залежності вмісту СЗМЗ без обробки і з обробкою від часу обробки ($x_1 = 10$ с) в період зберігання молока.

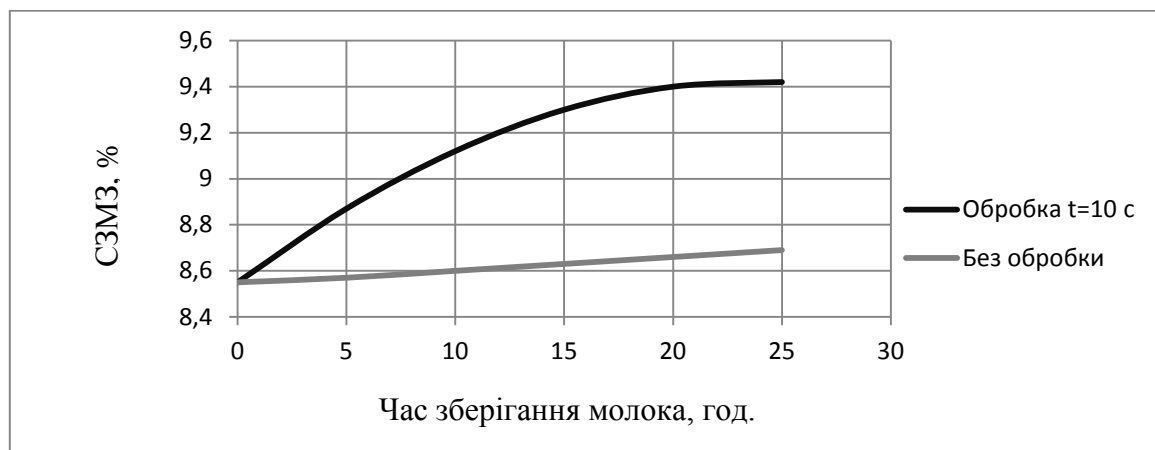

Рисунок 1 – Залежність СЗМЗ від тривалості зберігання

Аналіз залежностей (рис. 1) показує, що через 24 години при часі обробки $x_1 = 10$ с СЗМЗ збільшився на 7,6%.

Зміна щільності молока. Щільність молока є фізичною характеристикою, що відображає кількісний і якісний склад окремих його компонентів. Тому визначення щільності є обов'язковим при оцінці якості

молока.

В результаті обробки отриманих даних зміни щільності молока в часі в залежності від тривалості обробки була отримана залежність, описувана поліномом другого порядку:

$$Y = 1029,65 + 0,04x_1 + 0,1399x_2 - 0,0008x_1^2 + 0,0005x_1x_2 - 0,0036x_2^2, \quad (2)$$

де Y – щільність молока, $\text{кг}/\text{м}^3$;

x_1 – час обробки молока низькоінтенсивним ІЧ-випромінюванням, с;

x_2 – час зберігання молока, год.

Аналіз функції (2) показав, що щільність молока при обробці від 0 до 64с при терміні зберігання від 0 до 24 год. збільшується. Оптимальний час обробки одиничної проби 10 с ($x_1 = 10$ с).

На рисунку 2 наведений графік залежності щільності молока без обробки і з обробкою від часу обробки і тривалості зберігання відповідно. Аналіз залежностей показує, що через 24 години щільність молока збільшилася на $2,2\text{кг}/\text{м}^3$ в порівнянні з контрольним зразком.

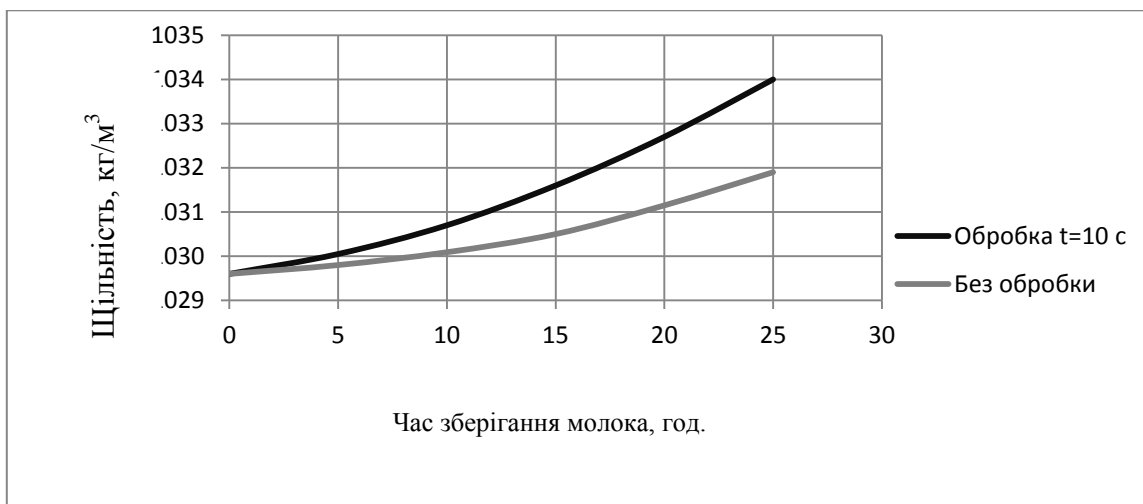

Рисунок 2 – Залежність щільності молока від терміну зберігання

В цілому можна сказати, що для фіксованих значень часу обробки, щільність молока збільшується з тривалістю зберігання молока. Це пов'язано зі зміною щільності води – головною складовою молока.

Отримані дані вказують, що низькоінтенсивне ІЧ-випромінювання не має негативного впливу на якість молока.

Зміна вмісту жиру в молоці. Жир молока за своєю структурою не є однорідною речовиною і менш стійкий до зовнішніх впливів, під дією яких він змінюється (гідролізується). До таких зовнішніх впливів відносять низькоінтенсивне ІЧ-випромінювання, яке є одним з найбільш активних агентів зовнішнього середовища.

В результаті обробки отриманих даних зміни вмісту жиру в молоці в часі в залежності від тривалості обробки була отримана залежність, що описується поліномом другого порядку:

$$Y = 3,2382 - 0,0108 x_1 - 0,0293x_2 + 0,0001x_1^2 + 0,0001 x_1x_2 + 0,0006x_2^2, \quad (3)$$

де Y – вміст жиру в молоці, %;

x_1 – час обробки молока низькоінтенсивним ІЧ-випромінюванням, с;

x_2 – час зберігання молока, год.

На рисунку 3 побудований графік залежності вмісту жиру від тривалості зберігання.

Рисунок 3 – Залежність вмісту жиру в молоці від тривалості зберігання

При $x_2 = 24$ год. різниця між обробленим та необробленим молоком складе $Y = 7,2\%$.

Обробка молока низькоінтенсивним ІЧ-випромінюванням впливає на окремі показники його якості. Відзначено відмінності у вмісті жиру, які адекватно співвідносяться зі зміною щільності і відповідно СЗМЗ продукту.

Запропоновано гіпотезу, яка пояснює ці зміни за рахунок модифікації структури водного середовища молока – як розчинника і наступним спливанням (осіданням) частинок дисперсної фази.

Список використаних джерел

1. Физико-химические основы взаимодействия низкоэнергетического лазерного излучения с биообъектом URL: <http://aromalive.ru/kosmetologiya/fiziko-ximicheskie-osnovy-vzaimodejstviya-nizkoenergeticheskogo-lazernogo-izlucheniya-s-bioobektom.html>.
2. Физические и химические способы инактивации микрофлоры URL: <http://tehnoinfo.ru/tehnolog/pish-otr/235-inaktivac-moloka.html>.